

Kamer van Volksvertegenwoordigers

BUITENGEWONE ZITTING 1988

15 FEBRUARI 1988

WETSVOORSTEL

houdende regeling van het parlementair onderzoek

(Ingediend door de heer Van Elewyck)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Artikel 40 van de Grondwet bepaalt : « Elke Kamer heeft het recht van onderzoek ».

De wijze waarop elke Kamer dit recht uitoefent, wordt tot dusver geregeld door de wet van 3 mei 1880 « op het parlementair onderzoek ».

Men kan bezwaarlijk volhouden dat de tot nog toe geldende wettelijke regeling een efficiënte uitoefening van het grondwettelijk recht heeft bevorderd.

Inderdaad :

— het instellen van een parlementaire onderzoekscommissie werd veelal beschouwd als een « vijandige daad » tegenover de uitvoerende macht, als een « verdachtmaking »;

— het oprichten van zo'n onderzoekscommissie is tot op heden een beslissing van de meerderheid van Kamer of Senaat — dezelfde meerderheid die geacht wordt een Regering te steunen;

— bijzonder weinig parlementaire onderzoekscommissies hebben hun opdracht tot een goed einde kunnen brengen, en binnen de vooropgestelde termijnen hun eindverslag — met besluiten — bij Kamer of Senaat kunnen indienen.

In een moderne parlementaire democratie kunnen onderzoekscommissies nochtans als één van de efficiënte controlemiddelen van het Parlement beschouwd worden. Inderdaad, geen enkele instantie en geen enkele persoon kan zich onttrekken aan de plicht bedoelde onderzoekscommissie bij te staan.

Chambre des Représentants

SESSION EXTRAORDINAIRE 1988

15 FÉVRIER 1988

PROPOSITION DE LOI

réglant l'enquête parlementaire

(Déposée par M. Van Elewyck)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

L'article 40 de la Constitution dispose que chaque Chambre a le droit d'enquête.

La manière dont chaque Chambre exerce ce droit est réglée par la loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires.

Il paraît difficile de soutenir que les règles légales en vigueur ont permis un exercice particulièrement efficace de ce droit constitutionnel.

En effet :

— la constitution d'une commission d'enquête parlementaire est souvent considérée comme un « acte d'hostilité », comme une « accusation » à l'égard du pouvoir exécutif;

— la création d'une commission d'enquête doit être décidée par la majorité de la Chambre ou du Sénat — celle-là même qui est censée soutenir le Gouvernement;

— bien peu de commissions d'enquête parlementaire ont pu mener à bien leur mission et déposer leur rapport final — comportant des conclusions — à la Chambre ou au Sénat dans les délais voulus.

Pourtant, dans une démocratie parlementaire, les commissions d'enquête peuvent être considérées comme un moyen de contrôle efficace du Parlement, du fait qu'aucune autorité ni aucune personne ne peut refuser sa collaboration à ces commissions.

In meerdere westerse democratieën spelen parlementaire onderzoekscommissies een belangrijke rol in het politieke leven. Het volstaat te verwijzen naar de V.S.A., naar het Verenigd Koninkrijk, naar Nederland en naar andere landen nog.

In ons eigen land heeft de Vlaamse Raad met het decreet van 20 maart 1984 « houdende vaststelling van de procedure van onderzoek » een belangrijke stap gezet.

Inderdaad, krachtens dit decreet :

- wordt het onderzoek toevertrouwd aan een commissie, samengesteld uit leden van de Raad, volgens het proportioneel systeem;

- bestaat zo'n commissie als één derde van de leden dit schriftelijk vragen;

- wordt zo'n commissie van rechtswege voorgezeten door de voorzitter van de Raad.

Deze regeling biedt een drievoudig voordeel :

- niet de meerderheid beslist of het Parlement gebruik maakt van zijn controlerecht;

- één derde van de leden is een voldoende aantal om « scandalitis » te voorkomen;

- het voorzitterschap via de voorzitter van de Raad is een garantie voor de ernst en de onpartijdigheid waarmee het onderzoek verricht wordt.

Het parlementair onderzoek is, naast de schriftelijke en de mondelinge vragen enerzijds, naast de interpellaties anderzijds, een onontbeerlijk deel van de parlementaire controle op de daden van de uitvoerende macht en van de van haar afhangende besturen en instanties.

Het ogenblik is dan ook aangebroken om de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek op enkele essentiële punten aan te passen.

J. VAN ELEWYCK

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Voor de uitoefening van het recht van onderzoek, bij artikel 40 van de Grondwet verleend, gelden de volgende regels.

Art. 2

Op schriftelijk verzoek van ten minste een derde van zijn leden verricht de Kamer van Volksvertegenwoordigers of de Senaat het onderzoek en stelt daartoe uit zijn leden een commissie aan.

Les commissions d'enquête parlementaire jouent un rôle important dans la vie politique de plusieurs démocraties occidentales, notamment aux Etats-Unis, au Royaume-Uni et aux Pays-Bas.

Dans notre pays, le Conseil flamand a franchi une étape importante en adoptant le décret du 20 mars 1984 fixant la procédure d'enquête.

En effet, ce décret prévoit :

- que l'enquête est confiée à une commission composée de membres du Conseil selon le système proportionnel;

- que cette commission est constituée lorsqu'un tiers des membres en font la demande écrite;

- qu'elle est présidée de plein droit par le président du Conseil.

Ce système offre trois avantages :

- ce n'est pas la majorité qui décide si le Parlement exercera ou non son droit de contrôle;

- un tiers des membres est un nombre suffisant pour éviter la « scandalite »;

- le fait que la présidence de la commission soit confiée au président du Conseil garantit le sérieux et l'impartialité de l'enquête.

L'enquête parlementaire constitue, avec les questions écrites et orales et les interpellations, un instrument indispensable du contrôle parlementaire sur les actes du pouvoir exécutif et des administrations et institutions qui en dépendent.

Le moment est dès lors venu d'adapter sur certains points essentiels la loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires.

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

L'exercice du droit d'enquête conféré aux Chambres par l'article 40 de la Constitution est réglé par les dispositions suivantes.

Art. 2

La Chambre des Représentants ou le Sénat procède à l'enquête à la demande écrite d'un tiers au moins de ses membres et constitue à cet effet une commission dont les membres sont choisis en son sein.

Dit verzoek behelst :

— de precieze opgave van het te verrichten onderzoek;

— het aantal leden van de commissie;

— de termijn waarbinnen het eindverslag dient te worden opgesteld.

De commissie wordt van rechtswege voorgezeten door de voorzitter van de Kamer of de Senaat. De voorzitter kan één van de ondervoorzitters aanduiden om hem te vervangen.

Art. 3

De commissie wordt ingericht en zij beraadslaagt met inachtneming van de regels die de Kamer of de Senaat bepaalt.

De vergaderingen waarop getuigen of deskundigen worden gehoord zijn openbaar, tenzij de commissie anders beslist.

Van de werkzaamheden van de commissie wordt telkenmale proces-verbaal opgesteld.

Bij het einde van het onderzoek worden de definitieve conclusies door de voorzitter aan de leden van de Kamer, respectievelijk de Senaat, medegedeeld.

Art. 4

De commissie van onderzoek, alsook de voorzitter hebben de bevoegdheden die het Wetboek van Strafvordering aan de onderzoeksrechter toekent.

Die bevoegdheden kunnen niet overgedragen worden, behoudens het recht van de commissie om, zo nodig, een ambtelijke opdracht te geven voor welbepaalde onderzoeksverrichtingen.

Die opdracht kan enkel gegeven worden aan een raadsheer in het Hof van Beroep of een rechter in de rechtbank van eerste aanleg van het rechtsgebied waarin de onderzoeksverrichting moet geschieden.

Art. 5

Dagvaardingen worden door een gerechtsdeurwaarder gedaan op verzoek, al naar het geval, van de voorzitter van de commissie of van de aangestelde magistraat. De termijn is ten minste twee dagen, behalve in spoedeisende gevallen.

Art. 6

De voorzitter van de commissie handhaaft de orde in de vergadering. Te dien einde heeft hij dezelfde bevoegdheden als de voorzitters van de hoven en rechtbanken.

La demande indiquera :

— l'objet précis de l'enquête;

— le nombre de membres qui composeront la commission;

— le délai dans lequel le rapport final devra être rédigé.

La commission est présidée de plein droit par le président de la Chambre ou du Sénat. Le président peut désigner un vice-président chargé de le remplacer.

Art. 3

La commission est constituée et elle délibère conformément aux règles établies par la Chambre ou le Sénat.

Sauf décision contraire de la commission, les séances au cours desquelles sont entendus des témoins ou des experts sont publiques.

Il est dressé un procès-verbal de tous les travaux de la commission.

Au terme de l'enquête, les conclusions définitives sont communiquées par le président aux membres de la Chambre ou du Sénat.

Art. 4

La commission d'enquête ainsi que son président disposent des pouvoirs attribués au juge d'instruction par le Code d'instruction criminelle.

Ces pouvoirs ne peuvent être délégués, sauf le droit de la commission de faire, en cas de nécessité, procéder par voie rogatoire à des devoirs d'instruction spécialement déterminés.

Cette mission ne peut être confiée qu'à un conseiller à la Cour d'appel ou à un juge du tribunal de première instance du ressort dans lequel le devoir d'instruction doit être rempli.

Art. 5

Les citations sont faites par ministère d'huissier, à la requête, selon le cas, du président de la commission ou du magistrat commis. Le délai sera de deux jours au moins, sauf en cas d'urgence.

Art. 6

Le président de la commission a la police de la séance. Il dispose à cet effet des pouvoirs attribués aux présidents des cours et tribunaux.

Art. 7

Smaad en geweld tegen de leden die het onderzoek verrichten of bijwonen, worden gestraft overeenkomstig hetgeen in Boek II, Titel V, Hoofdstuk II van het Strafwetboek bepaald is betreffende smaad en geweld tegen leden van de Wetgevende Kamers.

Art. 8

Getuigen, tolken en deskundigen hebben tegenover de commissie, de voorzitter of de aangestelde magistraat gelijke verplichtingen als tegenover de onderzoeksrechter. Op de weigering of het verzuim daaraan te voldoen staan dezelfde straffen.

Bij de eedaflegging wordt hetzelfde formulier gebruikt als voor het Hof van Assisen.

Art. 9

Hij die schuldig is aan valse getuigenis, de tolk en de deskundige die schuldig zijn aan valse verklaringen en hij die schuldig is aan verleiding van getuigen, deskundigen of tolken, worden gestraft met een gevangenisstraf van twee maanden tot drie jaar en worden voor een termijn van ten minste vijf jaar en ten hoogste tien jaar ontzet van het recht om te kiezen en gekozen te worden.

Heeft de getuige, de deskundige of de tolk geld, een beloning of een belofte aangenomen, dan wordt hij bovendien veroordeeld tot een geldboete van vijftig tot drieduizend frank.

Dezelfde straf wordt toegepast op de verleider, onverminderd de andere straffen. Valse getuigenis is voltooid, wanneer de getuige zijn getuigenis heeft afgelegd en verklaard heeft daarbij te volharden.

Wordt de getuige opgeroepen om opnieuw te worden gehoord, dan is de valse getuigenis eerst voltooid met de laatste verklaring van de getuige dat hij bij zijn getuigenis volhardt.

Art. 10

Het proces-verbaal dat het misdrijf vaststelt, wordt gezonden aan de procureur-generaal bij het Hof van Beroep van het rechtsgebied waarin het misdrijf is gepleegd, opdat daaraan gevolg wordt gegeven als naar recht.

Indien er verzachtende omstandigheden aanwezig zijn, worden de straffen verminderd overeenkomstig het Strafwetboek.

Art. 7

Les outrages et les violences envers les membres qui procèdent ou assistent à l'enquête sont punis conformément aux dispositions du Livre II, Titre V, Chapitre II, du Code pénal concernant les outrages et les violences envers les membres des Chambres législatives.

Art. 8

Les témoins, les interprètes et les experts sont soumis devant la commission, le président ou le magistrat commis, aux mêmes obligations que devant le juge d'instruction. En cas de refus ou de négligence d'y satisfaire, ils sont passibles des mêmes peines.

Le serment sera prêté d'après la formule usitée devant la Cour d'assises.

Art. 9

Le coupable de faux témoignage, l'interprète et l'expert coupables de fausses déclarations, le coupable de subornation de témoins, d'experts ou d'interprètes, seront punis d'un emprisonnement de deux mois à trois ans et privés de l'exercice du droit de vote et d'éligibilité pendant cinq ans au moins et dix ans au plus.

Lorsque le témoin, l'expert ou l'interprète aura reçu de l'argent, une récompense ou des promesses, il sera en outre condamné à une amende de 50 francs à 3 000 francs.

La même peine sera appliquée au suborneur, sans préjudice des autres peines. Le faux témoignage est consommé lorsque le témoin, ayant fait sa déposition, a déclaré y persister.

Si le témoin est appelé pour être entendu à nouveau, le faux témoignage n'est consommé que par la dernière déclaration du témoin par laquelle celui-ci persiste dans sa déposition.

Art. 10

Les procès-verbaux constatant les infractions seront transmis au procureur général près la Cour d'appel dans le ressort de laquelle elles auront été commises, pour qu'il y soit donné telle suite que de droit.

S'il existe des circonstances atténuantes, les peines seront diminuées conformément au Code pénal.

Art. 11

De vergoedingen verschuldigd aan de personen wier medewerking bij het onderzoek werd gevorderd, worden geregeld overeenkomstig het tarief der kosten in burgerlijke zaken.

Art. 12

De uitgaven, door het onderzoek veroorzaakt, worden aangerekend op de begroting van de Kamer, respectievelijk de Senaat.

Art. 13

De bevoegdheden van de commissie vervallen bij ontbinding van de Kamer, respectievelijk de Senaat. Zij worden geschorst door de sluiting van het zittingsjaar, tenzij de Kamer, respectievelijk de Senaat anders beslist.

Art. 14

De wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek wordt opgeheven.

5 februari 1988.

J. VAN ELEWYCK

Art. 11

Les indemnités dues aux personnes dont le concours a été requis pour l'enquête, sont réglées conformément au tarif des frais en matière civile.

Art. 12

Les dépenses résultant de l'enquête sont imputées au budget de la Chambre ou du Sénat.

Art. 13

Les pouvoirs de la commission cessent en cas de dissolution de la Chambre ou du Sénat. Ils sont suspendus par la clôture de la session, à moins que la Chambre ou le Sénat n'en décident autrement.

Art. 14

La loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires est abrogée.

5 février 1988.